

L'estàndard nacional català, on es?

per Rosa M. Calafat

BIBILONI I CANYELLES, Gabriel
Llengua estàndard i variació lingüística
 València: Ed. 3i4, 1997
 Col·lecció Contextos

Llengua estàndard i variació lingüística presenta, en primer lloc, els efectes que la interferència, actualment, té en la població bilingüe de Catalunya, tant pel que fa a l'ús com pel que fa a l'estructura de la llengua: *Són unes característiques del nostre temps la desaparició del fenomen, abans normal i general, consistent a parlar espanyol «amb accent català» (pensem en la el·lar), i la inexistència en el sentiment social en la noció de parlar català «amb accent espanyol» (que és el que en rigor fan la majoria dels joves urbans (...)) La subordinació no sols determina una determinada configuració de la llengua subordinada sinó que anul·la en aquesta tota creativitat* (pp. 50 i 54).

En segon lloc, fa una anàlisi de l'estàndard català, com és i com hauria de ser, i del procés d'estandardització. Aquest és l'eix que articula tot l'estudi. La manca d'un estàndard nacional català, que aglutini tota la comunitat lingüística en totes les ocasions d'ús, fa que els catalans siguin obligats a recórrer a l'estàndard espanyol. I és que *dos estàndards –dues llengües– no poden usar-se dins una societat exercint cada un d'ells la plenitud de funcions. Si un dels dos ho fa, l'altre restarà inevitablement disminuït per innecessari o superflu* (p.34). Per això mateix, els moviments secessionistes o dialectalistes, entesos com a moviments glotofàgics, ataquen l'estàndard, com a símbol de cohesió nacional, i el perjudiquen: con-

fonen varietats geogràfiques i varietats socials i reserven com a varietat social aglutinadora l'estàndard de la llengua dominant: *Les nocions de correcció i de bon ús, que impliquen una dimensió vertical, són inherents a les llengües no subordinades; en les subordinades la noció de correcció és substituïda per la idea d'allò que és propi de cada lloc (identitat)* (p.59).

Els secessionistes i els polítics connivents han basat les seves argumentacions en el foment del bilingüisme i en el rebuig de qualsevol planificació lingüística. El discurs del president del Govern Balear, Jaume Matas, fet el propassat 21 d'octubre, n'és un bon exemple: *Fer de la llengua una senyera de la confrontació política i passejar-la com un pedaç brut pertot arreu no ens pot dur res de bo*. Altrament, el Parlament de Catalunya —Principat— planifica —així com pot i en el marc d'una constitució espanyola que reserva a l'estàndard espanyol el lloc de *idioma general de la nació*— a través de la «nova llei del català», allò que hauria de ser el procés d'estandardització de la llengua catalana.

Estandarditzar una llengua, diu Bibiloni, *implica uns canvis en el codi i uns canvis en el sistema de funcions socials de la llengua, els primers al servei i com a necessitat dels segons. (...) L'actual sistema polític pot digerir molt més fàcilment un català espanyolitzat i regionalitzat que l'esmentada veritable llen-*

gua nacional (pp. 60 i 134). Precisament, en aquest fet s'hauria basat l'èxit dels defensors del català «light». Però la qüestió no és *l'artificiositat de l'actual llengua normativa, sinó la inexistència dels mecanismes socials que haurien de fer que aquesta llengua deixés de ser artificial, com ha ocorregut amb totes les altres llengües de ple ús* (p. 132).

Quant a l'estructura, el conflicte pendent que té el català és la «dispersió» morfològica verbal: on hi ha les formes que podríem anomenar incompatibles (*canto/cante/cant, cantem/cantam, cantil/cante, cantès/cantàs, cantara, etc.*). Aquest fet, diu Bibiloni, dificulta «la fluidesa interdialectal» i en barra la unificació: *les diferents versions catalanes (una per comunitat autònoma) de certs textos apareguts en el Boletín Oficial del Estado*.

I a tot això, què hi diu i què hi fa el màxim òrgan normatiu? *El recent document sobre l'estàndard oral de l'Institut d'Estudis Catalans (1992) (...) constitueix un inventari dels elements de l'Estat actual de fragmentació, classificats d'acord amb uns conceptes —àmbit general, àmbit restringit— no del tot clars (...). D'aquesta manera s'arriba a conclusions tan sorprenents com que jo cant és d'àmbit restringit (2a categoria) i jo dorm, d'àmbit general (1a categoria); o que tu servixes és de primera divisió, mentre que les utilíssimes formes cantam i cantau, de llarga tradició literària a tot el territori lingüístic, de segona. Ningú no ens explica, però, en quins contextos (àmbits) s'han d'usar o és convenient d'usar unes i altres formes (...). I la no concepció de cap forma exclusiva del País Valencià o de les Illes com a pròpia de l'àmbit general mostra les dificultats amb què topa —declaracions a part— la idea de l'estàndard composicional* (p. 136).

Bibiloni exposa, en aquest tractat de sociolingüística, tot un seguit de pautes i propostes per a la formalització d'un estàndard nacional, a nivell fonètic, morfològic i lèxic. El lector, amb una certa facilitat, entra dins els problemes —de l'estàndard i de l'estandardització— que trobam en les societats bilingües travades políticament. En definitiva, el llibre es converteix en una eina indispensable de trencament d'esquemes del «perfecte bilingüe». ♦